

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

FGU og undervisning af ordblinde elever på FGU

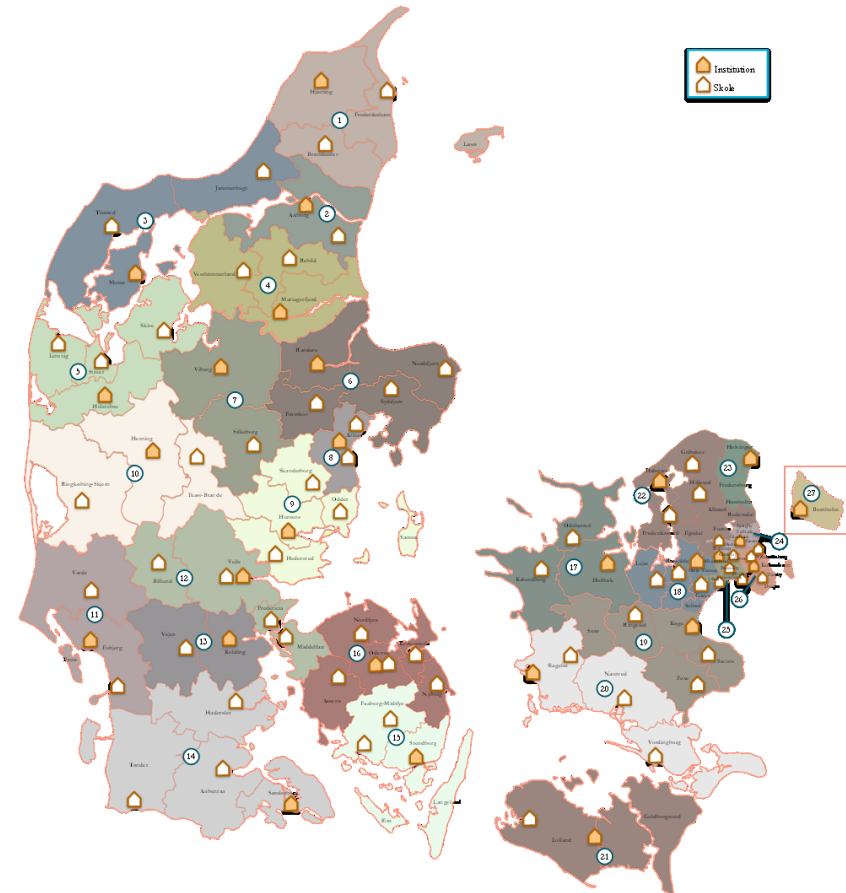
v. Henriette Nielsen

FGU - kort

- Den 1. august 2019 åbnede 27 institutioner og i alt 85 skoler
- Pt. *ca.* 13.000 elever (oktober 2019)

Formål med FGU:

- at give målgruppen af unge kundskaber, færdigheder, afklaring og motivation til at gennemføre en ungdomsuddannelse eller opnå ufaglært beskæftigelse.
- at styrke de unges personlige og sociale kompetencer og demokratiske dannelse.

Status på FGU

- Politisk opmærksomhed på opstart og etablering
- Hovedudfordringer på FGU-institutioner:
 - IT-hardware og internetforbindelse
 - Administrative systemer
 - Kapacitetstilpasninger
 - Elevoptag

Overordnede indtryk fra sektoren

- At der er vilje og god energi blandt ledere og lærere til at få FGU til at lykkes
- At det er svært og kræver tid – og særligt har udfordringer med rammeforholdene her i opstarten gjort det svært at få dagligdagen til at fungere
- Institutionslederne fremhæver, at der er brug for *tid og ro* til at arbejde, så de kan løse udfordringerne.

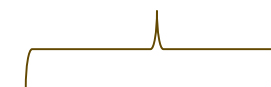
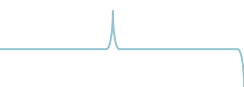
BUVM har igangsat en række ekstraunderstøttende aktiviteter, herunder hotlines og udrykningstjenester (administrative, overenskomst og indholds), seminarer mmm.

Opbygning af FGU

Undervisningen
niveauer

Undervisningens
organisering

Undervisningens
niveauer

Almene fag

D-niveau

E-niveau

G-niveau

Intro-niveau

**Almen
grunduddannelse**

2/3 teori - 1/3 praksis

**Produktions-
grunduddannelse**

2/3 produktion - 1/3 teori

**Erhvervs-
grunduddannelse**

2/3 praktik - 1/3 skole

Basis

Basis

Afsøgningsforløb

Faglige temaer

FGU3-niveau

FGU2-niveau

FGU1-niveau

Intro-niveau

Den politiske aftale om FGU og intentionerne med undervisningen af ordblinde elever

Aftale om bedre veje til uddannelse og job

13. oktober 2017

Regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti),
Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti og Radikale
Venstre

uvm.dk/forberedende-grunduddannelse/om-forberedende-grunduddannelse/baggrund-for-fgu-aftalen/aftalens-maalsaetninger

Den politiske aftale om FGU, 2017

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

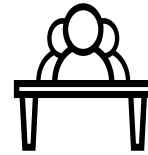
1. Unge, der vurderes at kunne være ordblinde, tilbydes **ordblindetest**. Eleverne skal kunne modtage **kompenserende hjælpemidler** (SPS støtte).
2. Indsatsen overfor ordblinde elever skal være **helhedsorienteret** og skal især ske gennem et **inkluderende læringsmiljø**, og **i mindre omfang** i form af specialundervisning, dvs. som undervisning, der sigter mod at udvikle elevens læse- og skrivefærdigheder (ordblindeundervisning på små hold).
3. Alle ordblinde elever tilbydes **et ordblindevenligt undervisningsmiljø**, hvor **alle undervisere bl.a. har viden** om, hvordan eleven kan anvende sine kompenserende hjælpemidler i undervisningen og kan give mulighed for alternative deltagelses- og evalueringsformer.
4. Der skal være **optimal udnyttelse af de specialressourcer**, som nogle af lærerne vil have. Det gælder for eksempel ordblindelærere, FVU-matematik og -læselærere. Disse lærere kan som **ressourcepersoner** yde både supervision til institutionens øvrige undervisere, samt vejledning og instruktion direkte til elever med særlige (lærings)behov.
5. Ordblinde elever fra grundskolen skal kunne medbringe deres hjælpemidler i overgangen til FGU eller en ungdomsuddannelse.
6. Den helhedsorienterede ordblindeindsats følges tæt både kvantitativt og kvalitativt, som en del af den systematiske opfølgning på implementeringen af reformen.

Politisk aftale og udmøntning

• Den politiske aftale

Unge, der vurderes at kunne være ordblinde, tilbydes ordblindetest. Eleverne skal kunne modtage kompenserende hjælpemidler (SPS støtte).

Hvordan udmøntes det?

- STUK stiller FGU-læsetest til rådighed for screening af FGU-elever
- STUK stiller ordblindetest.nu til rådighed for FGU-institutionerne
- DOT-testen skal videreudvikles til FGU (hvornår..?)
- Eleverne kan modtage de kompenserende midler ved ansøgning til SPS (*mere om det senere*)

Politisk aftale og udmøntning

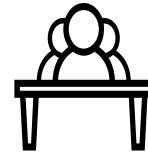
- **Den politiske aftale**

Helhedsorienteret indsats for de ordblinde elever

Inkluderende læringsmiljø, hvor alle lærere bl.a. har viden om undervisning for ordblinde elever (teknologier og tilrettelæggelsesform)

Mulighed for ordblindeundervisning på små hold (i mindre omfang - undtagelsen)

Ordblindelærere som ressourcepersoner for kollegaer

- **Hvordan udmøntes det?**

130 mio. til kompetenceudvikling på FGU i årene 2019 – 2022 (puljemidler)

Hovedparten af midlerne gives til FGU-institutionerne som puljemidler med frihed til valg af leverandør men indholdskrav

Midlerne bør bl.a. bruges til at udvikle alle lærernes kompetencer i at undervise ordblinde elever og understøtte ordblindelærerne som ressourcepersoner (*mere om det senere*)

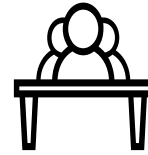
Læring og trivsel hos elever med ordblindhed skal ikke løses individuelt, men i læringsmiljøet

Politisk aftale og udmøntning

- **Den politiske aftale**

Ordblinde elever fra grundskolen skal kunne medbringe deres hjælpemidler i overgangen til FGU eller en ungdomsuddannelse.

- **Hvordan udmøntes det?**

Det har været en mulighed siden starten af dette skoleår

Politisk aftale og udmøntning

- **Den politiske aftale**

Den helhedsorienterede ordblindeindsats følges tæt både kvantitativt og kvalitativt, som en del af den systematiske opfølgning på implementeringen af reformen

- **Hvordan udmøntes det?**

Der kommer følgeforskning af FGU-reformen

Følgeforskningen vil have særlig fokus på undervisningen af de ordblindeelever

Udbydere af følgeforskning er endnu ikke valgt

SPS for ordblinde på FGU

V. Lisa Folmer Wessman

Specialpædagogisk støtte (SPS)

- **Hvad er SPS?**

Kompenserende støtte, som skal sikre, at elever med en funktionsnedsættelse kan gennemføre en uddannelse på lige fod med andre.

- Forskellige former for SPS til forskellige former for funktionsnedsættelser:
 - Tegnsprogstolkning og skrivetolkning
 - Kompenserende læse- og skriveteknologi
 - Personlig assistance
 - Sekretærhjælp
 - Særligt udformede undervisningsmaterialer
 - Hjælpemidler og instruktion i hvordan eleven anvender hjælpemidlerne
 - Høretekniske hjælpemidler.

Muligheder for SPS for ordblinde

- Til elever med dokumenteret ordblindhed på FGU kan man søge:
 - It-hjælpemidler
 - Programpakke med læse- og skriveteknologi til elevens egen computer
 - Fuld it-startpakke inkl. computer
 - Læse- og skriveteknologi er fx:
 - Oplæsning
 - Stavestøtte med ordforslag
 - Tale-til-tekst
- Studiematerialer – via medlemskab og rammebevilling til Nota

Instruktion i hjælpemidler

- Der bevilges automatisk tilskud til instruktionstimer med, når der bevilges hjælpemidler.
- Instruktionen skal varetages af institutionen
- Instruktionen kan foregå individuelt og/eller på hold.

Læs om administrationen af SPS på hold på SPSU.dk:

<https://www.spsu.dk/for-sps-ansvarlige/administration-af-sps/sps-paa-hold>

Studiestøttetimer?

- Elever kan ikke få bevilget støttetimer på FGU
- Undervisningen er tilrettelagt med et undervisningsmiljø, der støtter og inkluderer de elever, der har behov for den støtte, der ellers bliver bevilget som støttetimer.

Indhold i startpakkerne

- I øjeblikket indeholder startpakkerne CD-ORD (pc) eller IntoWords (Mac)
- Inden længe vil startpakkerne i stedet indeholde AppWriter – husk fortsat at angive, om en programpakke er til pc eller Mac
- Hvornår?
- Det er ikke muligt at få ombyttet allerede bevilget udstyr

Andet nyt

- Ved overgangen til AppWriter forsvinder håndscanner og c-pen som standardindhold i startpakkerne
- Det er fortsat muligt at søge om håndscanner og/eller c-pen, men disse søges nu som tillægsprodukter

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Ordblindevenlige miljøer i FGU

V. Trine Nobelius

Dysleksi

(Lyon, Shaywitz & Shaywitz, 2003. Oversat af Dansk Videnscenter for Ordblindhed)

”Dysleksi er en specifik indlæringsvanskelighed, som er af neurobiologisk oprindelse.

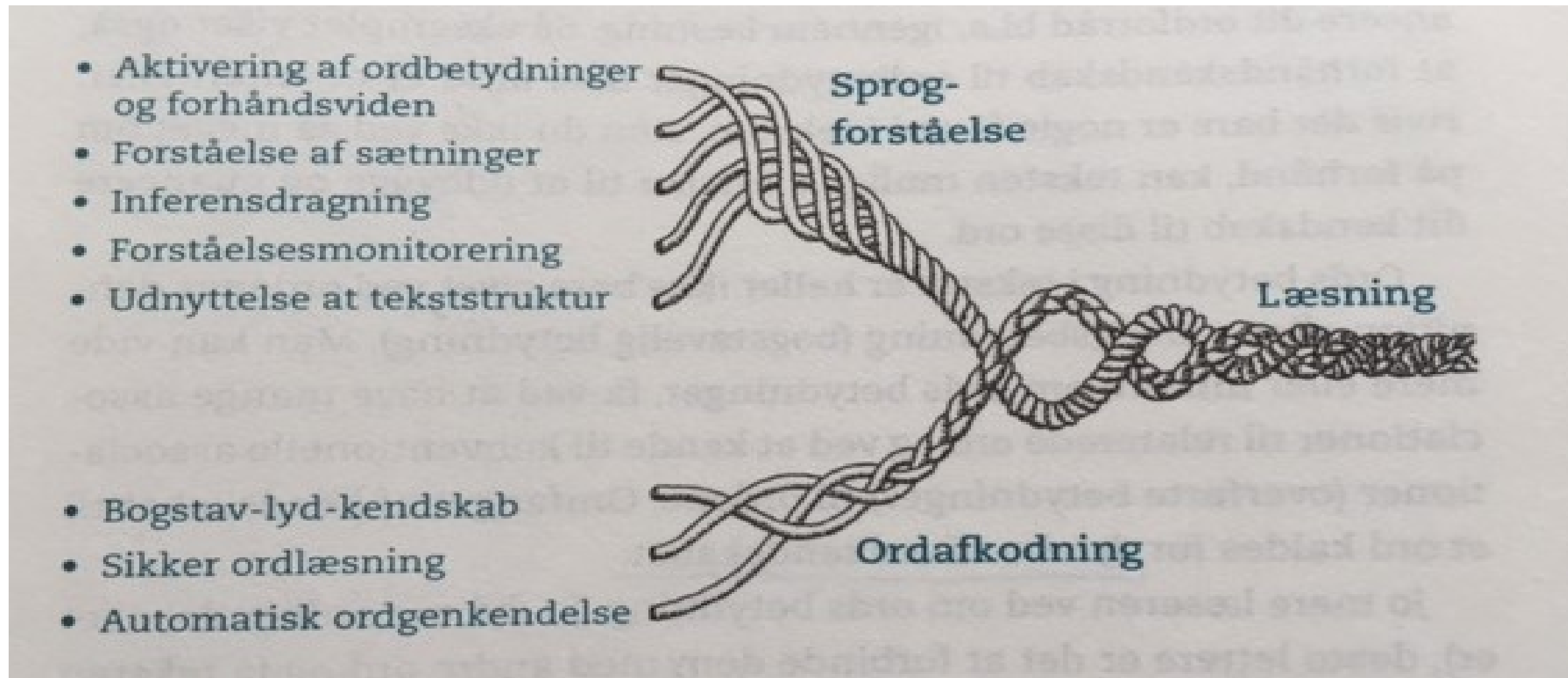
Dysleksi er kendetegnet ved vanskeligheder med præcis og / eller automatiseret ordgenkendelse og ved stave- og afkodningsvanskeligheder.

Disse vanskeligheder skyldes problemer med fonologisk forarbejdning. Vanskelighederne er ofte uventede set i forhold til andre kognitive og indlæringsmæssige færdigheder og tilstedeværelsen af effektiv undervisning.

Sekundære konsekvenser kan være problemer med læseforståelse og nedsat læseerfaring, som kan hindre vækst i ordforråd og baggrundsviden.”

”Rød, gul og grøn gruppe” på Ordblindetesten

- Rød gruppe = ordblind (8-percentilen)
- Gul gruppe = ikke ordblind, men usikker fonologisk kodning (20-percentilen)
- Grøn gruppe = ikke ordblind

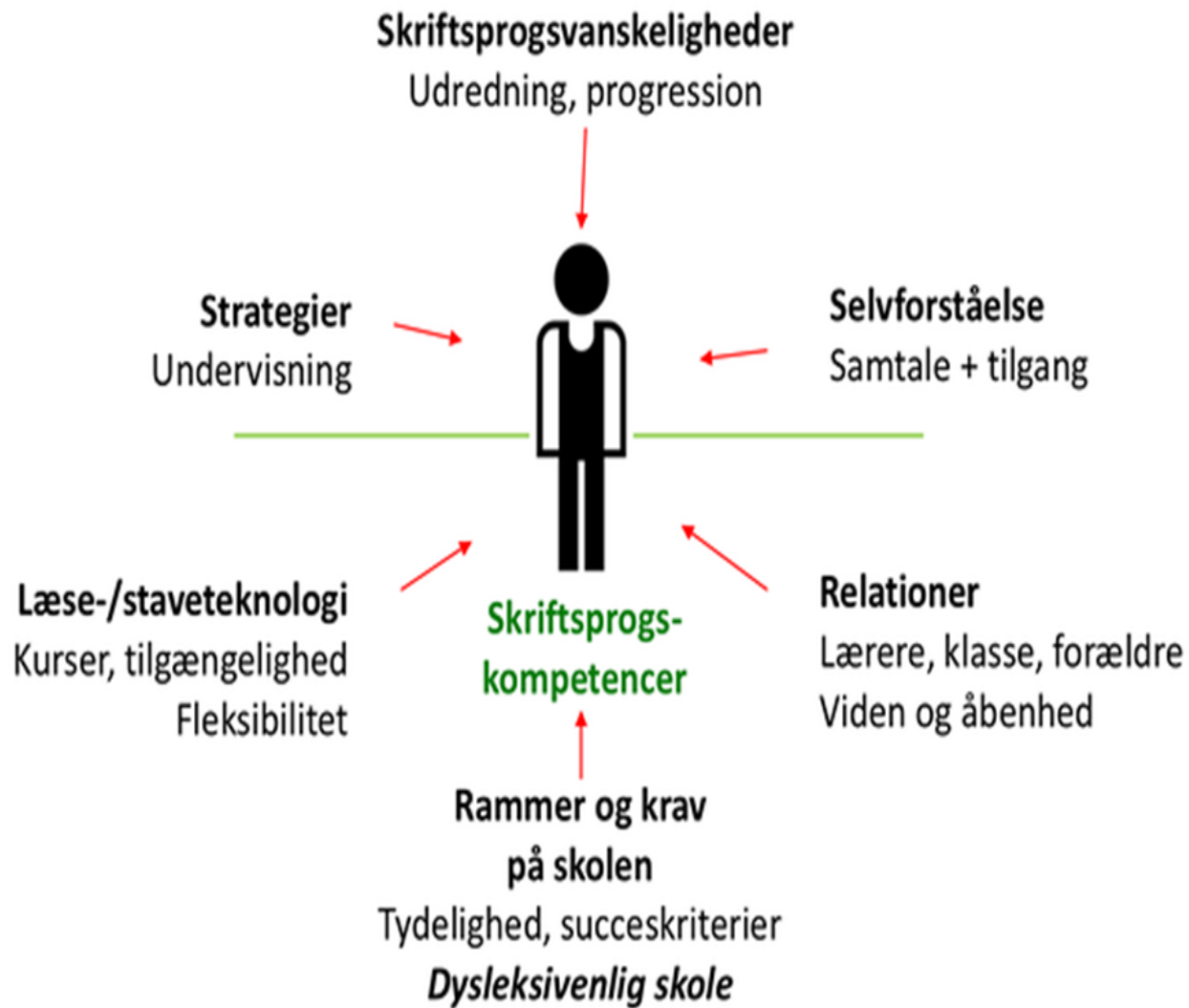
Læsevanskeligheder, herunder ordblindhed

“Instruction for children who have difficulties learning to read must be more *explicit and comprehensive*, more *intensive*, and more *supportive* than the instruction required by the majority of children” (Foorman & Torgesen, 2001)

Ordblindevenlige læringsmiljøer

<https://emu.dk/fgu/saerlige-elevgrupper/ordblindhed/fgus-ordblindevenlige-laeringsmiljo>

- Viden om ordblindhed, herunder kompenserende læse- og skriveteknologi.
- Samarbejde med ordblindelærere.
- Viden om SPS.
- Adgang til digitalt læsbare tekster.
- Åbenhed over for ordblindhed.
- Høje forventninger og anerkendelse.
- Løbende dialog om arbejds måder og -strategier.
- Ordblindeundervisning (nogle ordblinde elever kan have så store vanskeligheder pga. deres ordblindhed, at de supplerende har behov for ordblindeundervisning på små hold).

Leth, 2017 efter Kongskov i Pedersen & Hjort, 2016